

Jacek Kosonoga¹

Uczelnia Łazarskiego w Warszawie
ORCID ID: 0000-0001-7348-944X

GŁOSA DO WYROKU

SĄDU APELACYJNEGO W WARSZAWIE Z DNIA 14 CZERWCA
2023 R., II AKa 272/22², DOTYCZĄCEGO ZADOŚĆUCZYNIENIA
ZA NIEWĄTPLIWIE NIESŁUSZNE ZATRZYMANIE (APROBUJĄCA)

ABSTRACT

**Gloss to the judgment of the Court of Appeals in Warsaw of June 14, 2023,
case file no. II AKa 272/22 concerning compensation for undoubtedly
wrongful detention (approving)**

In the glossed decision, the Court of Appeals addressed the issue of compensation for unquestionably wrongful arrest. The Court of Appeals, while awarding the amount of PLN 15,000 on this ground, stated that it is adequate to the duration of deprivation of liberty, the physical suffering and negative psychological experiences suffered by the claimant, while also corresponding to the current socio-economic realities in Poland, without causing undue enrichment. The approving gloss to this ruling refers more extensively to the required standards regarding arrest and the procedural guarantees to which a detained person is entitled. Separate considerations concern the criteria for measuring compensation for unquestionably wrongful arrest.

¹ Doktor habilitowany, profesor Uczelni Łazarskiego, pracuje w Katedrze Prawa Karnego na Wydziale Prawa i Administracji tejże uczelni. Adres do kontaktu: jacek.kosonoga@lazarski.pl.

² LEX nr 3581609.

Keywords: arrest, compensation for undoubtedly wrongful arrest, police, deprivation of liberty, direct coercive measures

Słowa kluczowe: zatrzymanie, odszkodowanie z tytułu niewątpliwie niesłusznego zatrzymania, policja, pozbawienie wolności, środki przymusu bezpośredniego

Teza glosy: **Bezprecedensowa skala nadużyć ze strony organów dokonujących zatrzymania usprawiedliwia nadzwyczajną wysokość kwoty zadośćuczynienia.**

W glosowanym orzeczeniu sąd apelacyjny odniósł się do problematyki zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie. Organ ten nie przychylił się do apelacji prokuratury oraz pełnomocnika Komendanta Stołecznego Policji od wyroku zasądającego na rzecz zatrzymanej kwotę 15 tys. zł tytułem niewątpliwie niesłusznego zatrzymania i utrzymał zaskarżony wyrok w mocy. Stwierdził, że zasądzona kwota jest adekwatna do czasu pozbawienia wolności, doznanych cierpień fizycznych i negatywnych przeżyć psychicznych wnioskodawczyni, jak również czyni zadość obecnym realiom społeczno-gospodarczym w Polsce, nie powodując nadmiernego wzbogacenia. W ocenie sądu faktem jest, iż kwota ta jest nadzwyczaj wysoka, jednakże nie budzi wątpliwości, że i skala nadużyć ze strony organów dokonujących zatrzymania była bezprecedensowa.

Wypowiedź sądu apelacyjnego jest interesująca i skłania do rozważań z kilku zasadniczych powodów. Po pierwsze, w doktrynie procesu karnego problematyka kompensacyjna zdominowana została przez zagadnienia związane z niesłusznym skazaniem lub tymczasowym aresztowaniem³. Tymczasem – biorąc pod uwagę wartość, w którą godzi ten środek – tak samo istotna wydaje się kwestia odszkodowania za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie, zwłaszcza jeżeli uwzględni się dodatkowo, że dochodzi do niego najczęściej jeszcze przed formalnym przedstawieniem zarzutów. Po drugie, komentowany wyrok, który wpisuje się w wyraźnie zauważalny już trend orzeczniczy⁴, dowodzi, że w ostatnim

3 Zob. np. Ł. Chojniak, *Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie oraz za niesłuszne oskarżenie*, Warszawa 2013; *Niesłuszne skazania – przyczyny i skutki*, red. Ł. Chojniak, Warszawa 2017; Ł. Chojniak, Ł. Wiśniewski, *Przyczyny niesłuszných skazań w Polsce*, Warszawa 2012, IN 2012, nr 3, s. 201–204; W. Greszta, *Status procesowy prokuratora w postępowaniu o odszkodowanie za niesłuszne skazanie*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 7–8, s. 274–293; O. Mazur, *Niesłuszne skazania w Polsce w opinii prokuratorów i policjantów*, „Palestra” 2012, nr 3–4, s. 19–33; K. Pachnik, *Odpowiedzialność odszkodowawcza z tytułu niesłusznego skazania w prawie polskim wobec nowelizacji procedury karnej*, „Palestra” 2015, nr 7–8, s. 227–234; M. Wąsek-Wiaderek, *Kilka uwag o nowym modelu odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie*, [w:] *Fiat iustitia pereat mundus. Księga jubileuszowa poświęcona Sędziemu Sądu Najwyższego S. Zabłockiemu z okazji 40-lecia pracy zawodowej*, red. P. Hofmański, Warszawa 2014, s. 575–591; A. Wilczyńska, *Charakter odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania*, „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 4, s. 51–63; P. Wiliński, *Niesłuszne skazanie w świetle gwarancji konstytucyjnych*, [w:] *Niesłuszne skazania – przyczyny...*, s. 11–16.

4 Zob. np. wyrok SA w Warszawie z dnia 31 maja 2023 r., II AKa 161/22, LEX nr 3568668; wyrok SA w Poznaniu z dnia 28 września 2021 r., II AKa 65/21, LEX nr 3273832; wyrok SA w Warszawie z dnia

czasie praktyka organów ścigania w zakresie poszanowania prawa osób zatrzymywanych jest daleka od normatywnego wzorca wyznaczonego przepisami k.p.k. oraz ustawami szczególnymi⁵. Pozostaje również wątpliwa w kontekście standardu wypracowanego w orzecznictwie strasburskim⁶. Wskazuje, że organy państwa, dopuszczając się naruszeń w związku z czynnością zatrzymania, muszą liczyć się z realnymi, adekwatnymi do ich stopnia kosztami rekompensaty. Po trzecie, tezy zawarte w części motywacyjnej wyroku wyznaczają swoistą granicę pomiędzy uprawnieniami organów państwa a prawami jednostki. Orzekając w przedmiocie odszkodowania, sądy niejednokrotnie zmuszone są przypominać, gdzie powinna ona przebiegać. Glosowane orzeczenie należy do tej właśnie grupy.

Dla oceny rozstrzygnięcia sądu konieczne jest zobrazowanie okoliczności faktycznych towarzyszących zatrzymaniu. Dopiero ich kompleksowa ocena pozwala bowiem na zweryfikowanie zasadności orzeczonego przez sąd pierwszej instancji odszkodowania. W orzecznictwie konsekwentnie twierdzi się bowiem, że zarzut niewłaściwego ustalenia kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny tylko wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalania tego zadośćuczynienia, a więc gdy uwzględniono niewłaściwe lub nie uwzględniono właściwych elementów mających istotne znaczenie dla określenia wysokości kwoty zadośćuczynienia⁷. Elementy te należy natomiast rekonstruować z okoliczności faktycznych sprawy.

Z niekwestionowanych przez skarżących okoliczności ustalonych przez sądy obu instancji wynikało, że M.K. została zatrzymana od dnia 29 stycznia 2021 r., godz. 21:30 do dnia 31 stycznia 2021 r., godz. 10:32. Łączny czas pozbawienia wolności wyniósł 36 godzin. Skarżący nie kwestionowali okoliczności towarzyszących pozbawieniu wolności ani zeznań złożonych przez samą zatrzymaną, a zarzucali jedynie błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść polegający na niesłusznym przyjęciu, że rozmiar doznanej przez wnioskodawczynię krzywdy spowodowanej zatrzymaniem uzasadnia zasądzenie na jej rzecz zadośćuczynienia w kwocie 15 tys. zł, podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego prowadzi do wniosku, iż zasądzona przez sąd kwota zadośćuczynienia jest rekompensatą nadmiernie wygórowaną.

Argumentacji tej nie podzielił sąd apelacyjny, w pełni aprobując ustalenia sądu *meriti*, które przesądziły o wysokości odszkodowania. W szczególności należały do nich takie okoliczności, jak:

-
- 22 marca 2023 r., II AKa 51/22, LEX nr 3519528; wyrok SA w Warszawie z dnia 1 czerwca 2023 r., II AKa 383/22, LEX nr 3591336; wyrok SA w Warszawie z dnia 24 kwietnia 2023 r., II AKa 315/21, LEX nr 3569169; wyrok SA w Poznaniu z dnia 25 października 2018 r., II AKa 168/18, LEX nr 3008158; wyrok SA w Warszawie z dnia 29 maja 2023 r., II AKa 23/23, LEX nr 3581614.
- 5 Chodzi głównie o ustawę z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 202); dalej: ustawa o środkach przymusu.
- 6 Szerzej zob. np. K. Mróz, *Europejski standard ochrony osób zatrzymanych w świetle nadużyć władzy przez funkcjonariuszy publicznych*, „Studia Prawnicze” 2019, nr 3, s. 145 i n.; zob. również M. Mrowicki, *Faktyczny czas zatrzymania*, [w:] *Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Komentarz orzecznicy za rok 2021*, red. J. Kosonoga, Warszawa 2022, s. 97–102.
- 7 Postanowienie SN z dnia 8 stycznia 2020 r., IV KK 169/19, LEX nr 3126271; postanowienie SN z dnia 9 lipca 2014 r., II KK 166/14, LEX nr 1488900.

- » uniemożliwienie M.K. założenia maseczki ochronnej, co z jednej strony niosło ze sobą ryzyko zakażenia wirusem, a z drugiej umożliwiało identyfikację jej jako osoby zatrzymanej i skutej przez funkcjonariuszy policji;
- » niewłaściwa ocena sytuacji co do zasadności użycia kajdanek i skucia rąk wnioskodawczyni na plecach, co skutkowało bolesnym unieruchomieniem i wymuszeniem stania oraz przejścia wśród obecnych na proteście osób m.in. w nienaturalnej, upokarzającej pozycji – znaczną część czasu wnioskodawczyni była trzymana z wykręconymi rękami na plecach, „zgięta w pół”;
- » zwłoka – przeszło 40-minutowa – w udzieleniu M.K. pomocy lekarskiej oraz uniemożliwienie jej dezynfekcji dłoni i samodzielnego usunięcia szkieł kontaktowych, w sytuacji gdy cierpiała na skutek zetknięcia z gazem;
- » przetransportowanie do komisariatu poza terenem W., w sytuacji gdy wystarczające było spisanie jej danych osobowych, po czym zwolnienie w mieście jej zamieszkania;
- » przetrzymanie przez okres około czterech godzin w radiowozie – busie;
- » oczekiwanie przez okres około pięciu godzin na spisanie protokołu zatrzymania, co umożliwiło dopiero wówczas złożenie zażalenia na zatrzymanie;
- » brak udziału w czynnościach na komisariacie policji w N., gdzie wnioskodawczyni przebywała przez ponad 30 godzin, funkcjonariuszek policji, w tym w szczególności pozbawienie jej przymusowej asysty osoby tej samej płci przy wykonywaniu czynności higienicznych i korzystaniu z toalety;
- » brak swobody przemieszczania się oraz kontaktu z adwokatem na osobności;
- » obawa o to, jak długo będzie pozbawiona wolności.

Uzupełniając sąd apelacyjny powołał się na niezasadnie długi (ponad 36-godzinny) czas trwania zatrzymania, zwłaszcza w zestawieniu z zaleconą przez ratowników medycznych pilną konsultacją u okulisty oraz młody wiek i dotychczasową niekaralność wnioskodawczyni. W ocenie sądu znaczenie miała również kontuzja łokcia M.K., która przysparzała jej dodatkowego cierpienia w czasie, gdy miała ręce skute z tyłu, oraz fakt, że prokurator, mający kontakt z wnioskodawczynią w końcowym okresie zatrzymania, nie widział podstaw do zastosowania wobec niej jakichkolwiek środków zapobiegawczych – o co wnosiła policja.

Stanowisko sądu zasługuje w pełni na aprobatę. Nie ulega wątpliwości, że zatrzymanie jest środkiem przymusu szczególnie dotkliwym, ingerującym bezpośrednio w wolność osobistą człowieka, czyli wartość, której zagwarantowanie i poszanowanie jest zazwyczaj cenione bardziej niż zapewnienie realizacji praw np. o charakterze ekonomicznym czy socjalnym. Dzieje się tak zapewne dlatego, że dopiero wolność osobista daje możliwość pełnego korzystania z pozostałych swobód, które bez niej pozostają w większości czysto teoretyczne. Przesądza to o jej wyjątkowym znaczeniu i nadrzędnym miejscu w hierarchii obywatelskich gwarancji. Ranga wolności osobistej, która zarazem decyduje o podmiotowości i godności jednostki, wyraża się również w rodzaju aktów prawnych wyznaczających standard jej ochrony⁸.

⁸ Szerzej zob. P. Wiliński, *Konstytucyjne gwarancje stosowania środków przymusu*, [w:] *System Prawa Karcenego Procesowego*. t IX. *Środki przymusu*, red. T. Grzegorzczak, D. Świecki, Warszawa 2021, s. 91 i n.

Zarówno ilość, jak i jakość wyeksponowanych przez sąd okoliczności towarzyszących zatrzymaniu jednoznacznie wskazuje na wysoki stopień naruszeń składających się na jego niewątpliwą niesłuszność, a tym samym wyznacza taki sam stopień krzywdy. W orzecznictwie wielokrotnie podnoszono, że przy ocenie kwestii niewątpliwie niesłusznego zatrzymania w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k. sąd powinien mieć na uwadze, czy zastosowanie tego środka przymusu procesowego nastąpiło z obrazą przepisów rozdziału 27 Kodeksu postępowania karnego, a tym samym, czy spowodował on dolegliwość, jakiej osoba zatrzymana nie powinna była doznać, analizując to zagadnienie w aspekcie całokształtu okoliczności zaistniałych w sprawie, w której doszło do zatrzymania, a znanych w dacie orzekania w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia⁹.

Znaczenie może mieć omyłka organu procesowego¹⁰, dokonanie ponownego zatrzymania na podstawie tych samych faktów lub dowodów¹¹, brak podstaw faktycznych zatrzymania¹², dokonanie go jedynie z uwagi na „atypowe zachowanie”¹³, kontynuowanie zatrzymania pomimo braku podstaw, które istniały na wcześniejszym etapie postępowania¹⁴, naruszenie ustawowych terminów zatrzymania¹⁵, publiczny charakter zatrzymania i jego brutalny przebieg¹⁶, nie poinformowanie o przyczynach zatrzymania i przysługujących zatrzymanemu uprawnieniach¹⁷, przypadkowe zatrzymanie osoby niewładającej językiem polskim, a następnie kilkukrotne transportowanie w różne miejsca¹⁸. Zadośćuczynienie może być też pochodną rażącej bezpodstawności i rażącej zbędności zatrzymania wnioskodawcy, który stawiłby się dobrowolnie, a podejrzenie go o przestępstwo okazało się bezzasadne¹⁹.

9 Uchwała SN z dnia 23 maja 2006 r., I KZP 5/06, OSNKW 2006, nr 6, poz. 55, z gloszą K. Sychty (apr.), „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2007, nr 2, s. 151–162; R.A. Stefański (apr.), *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2004 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2007, nr 2, s. 113–118; zob. również uchwała Izby Karnej SN z dnia 15 września 1999 r., I KZP 27/99, OSNKW 1999, nr 11–12, poz. 72; S. Zabłocki (apr.), *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego – Izba Karnej*, „Palestra” 2000, nr 1, s. 164–165; R.A. Stefański (apr.), *Przegląd uchwał Izby Karnej i Wojskowej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 1999 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2000, nr 2, s. 139–144.

10 Wyrok SA w Szczecinie z dnia 26 marca 2009 r., II AKa 1/09, LEX nr 508307; wyrok SA w Poznaniu z dnia 25 października 2018 r., II AKa 168/18, LEX nr 3008158.

11 D. Świecki, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. II, red. D. Świecki, Warszawa 2022, s. 834.

12 Np. utożsamianie przesłanki w postaci obawy zatarcia śladów z rzekomą obawą matactwa – zob. wyrok SO w Bydgoszczy z dnia 19 września 2017 r., III Ko 243/16, LEX nr 2686350, czy też jedynie samo aktywne uczestniczenie wnioskodawczyni w zarzucanym jej czynie przestępczym, przy jednoczesnym braku obawy ucieczki, ukrycia się lub zatarcia śladów, zwłaszcza że głównym dowodem w sprawie było nagranie wideo – zob. wyrok SA w Poznaniu z dnia 28 września 2021 r., II AKa 65/21, LEX nr 3273832.

13 Wyrok SA w Warszawie z dnia 24 kwietnia 2023 r., II AKa 315/21, LEX nr 3569169.

14 Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 6 grudnia 2012 r., II AKa 350/12, LEX nr 1246965.

15 D. Świecki, [w:] *Kodeks postępowania...*, s. 834.

16 Wyrok SO w Sieradzu z dnia 20 stycznia 2015 r., II Ko 219/14, LEX nr 1839334; wyrok SA w Krakowie z dnia 24 lutego 2011 r., II AKa 17/11, OSN Prok. i Pr. 2011, nr 11, poz. 45.

17 Wyrok SA w Poznaniu z dnia 25 października 2018 r., II AKa 168/18, LEX nr 3008158.

18 Wyrok SA w Warszawie z dnia 1 czerwca 2023 r., II AKa 383/22, LEX nr 3591336.

19 Wyrok SA w Krakowie z dnia 24 lutego 2011 r., II AKa 17/11, OSN „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 11, poz. 45.

Podstawy zatrzymania muszą istnieć obiektywnie, a nie jedynie w odczuciu organu dokonującego lub zarządzającego zatrzymaniem. Nie istnieją one zatem nie tylko wtedy, gdy organ ścigania z pełną świadomością dokona lub zarządzi zatrzymanie mimo braku ku temu podstaw, ale i wówczas, gdy mylnie przyjmuje ich istnienie, a nieprawidłowość tę ustalono w wyniku dalszych, późniejszych czynności. Nie ma to oczywiście nic wspólnego z winą organu procesowego. Ryzyko zaś takich naruszeń obciąża w zakresie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarb Państwa²⁰. W świetle art. 552 § 4 k.p.k. dla oceny, czy zatrzymanie było niewątpliwie niesłuszne, nie ma znaczenia, czy po jego dokonaniu doszło następnie do wszczęcia postępowania karnego i czy było to postępowanie *in rem*, czy też nastąpiło również przedstawienie zarzutów zatrzymanemu, albo czy został on zwolniony, a do wszczęcia postępowania przygotowawczego, z uwagi na brak uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, w ogóle nie doszło²¹. Warunkiem dochodzenia roszczeń na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. nie jest złożenie zażalenia na postanowienie w przedmiocie zatrzymania; przepis takiego wymogu nie zawiera²², a tym bardziej skuteczność ewentualnego środka zaskarżenia, albowiem niewątpliwa niesłuszność jako przesłanka odszkodowawcza nie jest tożsama z kryteriami kontroli zażaleniowej²³.

Szczególnie istotna, w kontekście przytoczonego orzecznictwa, wydaje się rzucająca się w oczy i – jak stwierdził sąd – nieuzasadniona okolicznościami sprawy zwłoka w czynnościach podejmowanych w ramach zatrzymania lub wręcz ich przedłużanie (niezasadne przetransportowanie do odległego komisariatu, przetrzymywanie w radiowozie, opóźnianie sporządzenia protokołu i oddalenie tym samym w czasie możliwości złożenia zażalenia).

Jakkolwiek zatrzymanie stanowi krótkotrwałe pozbawienie wolności, a Konstytucja RP gwarantuje maksymalne jego terminy, to jednak nie oznacza to, że jest to okres, który zwalnia organy ścigania od obowiązku intensyfikacji czynności procesowych. Skoro każde pozbawienie wolności należy traktować *ultima ratio*, zachodzi potrzeba podejmowania ich bez zbędnej zwłoki, w taki sposób, aby tworzyły spójną i logiczną sekwencję. Czynności te, poza zweryfikowaniem podstaw do przedstawienia zarzutów, względnie skierowania wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania, powinny zmierzać także do oceny zasadności dalszego pozbawienia wolności. Nie ulega wątpliwości, że jeśli podstawy do zatrzymania istniały w chwili jego dokonywania, ale następnie odpadły, a mimo to stan zatrzymania nie ustał, zatrzymanie staje się niewątpliwie niesłuszne²⁴. Przepisy procedury karnej przewidują w związku z tym bezwzględny imperatyw zwolnienia zatrzymanego, gdy ustanie przyczyna zatrzymania (art. 248 § 1 k.p.k.). W orzecznictwie słusznie wyprowadza się stąd spoczywający na organie dysponującym zatrzymanym

20 Wyrok SA w Szczecinie z dnia 26 marca 2009 r., II AKa 1/09, LEX nr 508307.

21 *Ibidem*.

22 D. Świecki, [w:] *Kodeks postępowania...*, s. 834; uchwała SN z dnia 23 maja 2006 r., I KZP 5/06, OSNKW 2006, nr 6, poz. 55; wyrok SA w Katowicach z dnia 30 września 2010 r., II AKa 162/10, LEX nr 686852.

23 Zob. np. Ł. Cora, *Zatrzymanie osoby w polskim procesie karnym. Analiza dogmatyczno-prawna*, Warszawa 2015, s. 350 i podana tam literatura; wyrok SA w Krakowie z dnia 17 grudnia 2003 r., II AKa 344/03, KZS 2004, nr 1, poz. 33.

24 Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 6 grudnia 2012 r., II AKa 350/12, LEX nr 1246965.

obowiązek stałego monitorowania potrzeby stosowania zatrzymania²⁵. Jest to regulacja zbliżona swoim *ratio* do art. 253 § 1 k.p.k. wyrażającego zasadę minimalizacji środków zapobiegawczych. W przypadku zatrzymania policyjnego znaczenie ma również art. 15 ust. 3 ustawy o Policji²⁶, który wyraża dyrektywę ostateczności zatrzymania sprowadzającą się do założenia, że można je stosować jedynie wówczas, gdy inne środki okazały się bezcelowe lub nieskuteczne (art. 15 ust. 3 ustawy o Policji).

Szczególnie wątpliwe wydaje się przy tym przewożenie zatrzymanych do odległych miejscowo jednostek policji w sytuacji, gdy wystarczające było spisanie ich danych osobowych, po czym zwolnienie w mieście ich zamieszkania. Na problematykę tę – w nieco innym kontekście – zwracał uwagę trybunał w Strasburgu. Organ ten stwierdził naruszenie art. 5 ust. 1 konwencji w sytuacji nieuzasadnionego charakterem sprawy przewożenia zatrzymanych do jednostki prokuratury oddalonej o 500 km od miejsca ich zatrzymania. Wprawdzie przepisy rumuńskiej procedury karnej, na której podstawie prowadzone były czynności, przewidywały czas na przetransportowanie zatrzymanych, jednakże został on znacznie przekroczony w wyniku nieuzasadnionego okolicznościami doprowadzenia ich do odległej jednostki²⁷. Na podobnej zasadzie należałoby oceniać tego rodzaju praktykę w sprawach polskich.

Trafne jest również stanowisko sądu w przedmiocie niewłaściwej oceny sytuacji uzasadniającej użycie kajdanek i skucie rąk zatrzymanej na plecach, co skutkowało bolesnym unieruchomieniem (zwłaszcza w kontekście kontuzji jej łokcia) i wymuszeniem przejścia wśród obecnych na proteście osób m.in. w nienaturalnej, upokarzającej pozycji – wnioskodawczyni była trzymana z wykręconymi rękami na plecach, „zgięta w pół”. Wprawdzie zasadą jest, że kajdanki, których można użyć także prewencyjnie m.in. w celu zapobieżenia ucieczce osoby zatrzymanej, a także w celu zapobieżenia objawom agresji lub autoagresji tych osób, zakłada się na ręce trzymane z tyłu²⁸, lecz gdy w ocenie uprawnionego prawdopodobieństwo podjęcia próby ucieczki, stawiania czynnego oporu lub wystąpienia zachowania mogącego zagrażać życiu, zdrowiu lub mieniu jest nieznaczne, kajdanki można założyć na ręce trzymane z przodu²⁹. Wpływ na taką ocenę każdorazowo powinny mieć ogólne zasady użycia środków przymusu, do których zalicza się zasadę subsydiarności, proporcjonalności oraz minimalizacji szkód. Z treści art. 6 ustawy o środkach przymusu jednoznacznie wynika, że środków przymusu bezpośredniego używa się w sposób niezbędny do osiągnięcia celów tego użycia, proporcjonalnie

25 Wyrok SN z dnia 26 sierpnia 2010 r., V KK 355/09, LEX nr 603965.

26 Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 171 ze zm.).

27 M. Mrowicki, *Faktyczny czas...*, s. 97–102; zob. również B. Gronowska, *Odpowiedzialność odszkodowawcza państwa w systemie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka z 1950 r.*, [w:] *Współczesne problemy procesu karnego i jego efektywności*, red. A. Marek, Toruń 2004, s. 85–102.

28 Zob. art. 13 ust. 1 oraz art. 15 ust. 4 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego.

29 Art. 15 ust. 6 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego. Biorąc pod uwagę gradację stosowania przymusu bezpośredniego, wydaje się, że przepis uprawniający do prewencyjnego stosowania kajdanek powinien być skonstruowany odmiennie. Jako zasadę należałoby przyjąć stosowanie kajdanek na ręce trzymane z przodu, a jedynie przy odmiennym ocenie, czyli wówczas, gdy w ocenie uprawnionego prawdopodobieństwo podjęcia próby ucieczki, stawiania czynnego oporu lub wystąpienia zachowania mogącego zagrażać życiu, zdrowiu lub mieniu jest znaczne, kajdanki można byłoby założyć na ręce trzymane z tyłu.

do stopnia zagrożenia, wybierając środek o możliwie jak najmniejszej dolegliwości. Poza tym środków przymusu bezpośredniego używa się w sposób wyrażający możliwie najmniejszą szkodę; należy od nich odstąpić, gdy cel ich użycia został osiągnięty; należy ich używać z zachowaniem szczególnej ostrożności, uwzględniając ich właściwości, które mogą stanowić zagrożenie życia lub zdrowia uprawnionego lub innej osoby.

Dodatkowo ustawa wyraźnie zastrzega, że środków przymusu bezpośredniego można użyć po uprzednim bezskutecznym wezwaniu osoby do zachowania się zgodnego z prawem oraz po uprzedzeniu jej o zamiarze użycia tych środków, chyba że występuje bezpośrednio zagrożenie życia, zdrowia lub wolności uprawnionego lub innej osoby lub zwłoka groziłaby niebezpieczeństwem dla dobra chronionego prawem, a środków przymusu bezpośredniego używa się prewencyjnie (art. 34 ustawy o środkach przymusu)³⁰.

Słusznie zwraca się uwagę, że kajdanki nie powinny być stosowane jako ułatwienie dla funkcjonariuszy. Tego typu zachowanie policjantów można interpretować jako przykład manifestacji siły państwa wobec jednostki, do którego nie powinno dochodzić w demokratycznym państwie prawa³¹. W orzecznictwie strasburskim ugruntowany jest przy tym pogląd, że użycie siły przy zatrzymaniu musi być nieodzowne i nie może być nadmierne³². Uciekanie się w stosunku do osoby pozbawionej wolności do użycia siły fizycznej, która nie była bezwzględnie spowodowana zachowaniem tej osoby, umniejsza godność ludzką i zasadniczo narusza prawo określone w art. 3 konwencji³³. Odnosząc powyższe do realiów analizowanego postępowania, biorąc nawet poprawkę na dynamiczny charakter zatrzymania, nie powinno ulegać wątpliwości, że środek przymusu, na który ostatecznie zdecydował się organ, w postaci kajdanek zakładanych na ręce z tyłu mógłby z powodzeniem zostać zastąpiony chociażby technikami obezwładniającymi, zwłaszcza jeżeli uwzględni się, że zastosowano je wobec nieagresywnej kobiety, co do której uprzednio użyto już miotacza gazu.

Z ustawy nie wynikają szczegółowe dyrektywy miarkowania zadośćuczynienia, o jakim mowa w art. 552 k.p.k. Dla wykładni tego pojęcia miarodajne są przepisy prawa cywilnego materialnego, w tym zwłaszcza art. 445 § 2 k.c., z którego wynika, że zadośćuczynienie powinno być odpowiednie. Wprawdzie ustalenie, jaka kwota w konkretnych okolicznościach jest „odpowiednia”, należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego,

³⁰ Szerzej zob. J. Dworzecki, *Taktyka i techniki interwencji*, Gliwice 2010, s. 89–90; Ł. Gadomski, *Środki przymusu bezpośredniego*, [w:] *Zarządzanie bezpieczeństwem imprez masowych i zgromadzeń publicznych, wymiar organizacyjno-praktyczny*, t. 2, red. M. Nepelski, J. Struniawski, Szczytno 2016, s. 107; K. Micek, Ł. Gadomski, *Ustawa o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej a bezpieczeństwo osobiste policjantów – problemy interpretacyjne*, [w:] *Nauki społeczne na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego*, red. P. Bogdalski, M. Nepelski, Szczytno 2014, s. 235 i n.; K. Łagoda, R. Częścik, *Vademecum interwencji policyjnych*, Szczytno 2012, s. 33 i n.

³¹ Wystąpienie RPO skierowane do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 stycznia 2020 r., KMP.570.29.2019.AN, dostępne na: <https://bip.brpo.gov.pl>.

³² Wyrok ETPC z dnia 12 kwietnia 2007 r., Ivan Vasilev przeciwko Bułgarii, skarga nr 48130/99, [w:] M.A. Nowicki, *Europejski Trybunał Praw Człowieka. Wybór orzeczeń 2007*, Warszawa 2008, s. 51.

³³ Wyrok ETPC z dnia 4 grudnia 1995 r., Ribitsch przeciw Austrii, Seria A nr 336; zob. A. Rzepliński, *Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z 4.12.1995 r., sygn. 42/1994/289/591: sprawa Ribitsch przeciwko Austrii* (cz. 1), „Prokuratura i Prawo” 1996, nr 12, s. 135 i n.; (cz. 2), „Prokuratura i Prawo” 1997, nr 1, s. 143 i n.

to jednak decydować o niej powinny okoliczności obiektywne. Orzecznictwo sądowe i doktryna wykształciły w tym zakresie szczegółowe kryteria, które należy uwzględnić w procesie szacowania sumy zadośćuczynienia. Ich katalog pozostaje jednak otwarty ze względu na różnorodność okoliczności towarzyszących zatrzymaniu, które w efekcie oceniać należy *ad casum*.

Generalnie przyjmuje się, że zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie stanowi odszkodowanie za szkodę niematerialną wynikającą z negatywnych przeżyć psychicznych. Ich źródłem jest fakt pozbawienia wolności, ale również to, że dana osoba na skutek niewątpliwie niesłusznego zatrzymania utraciła dobre imię. Przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia za krzywdę należy brać pod uwagę wszystkie ustalone w sprawie okoliczności rzutujące na określenie rozmiaru krzywdy osoby pozbawionej wolności, w tym zwłaszcza okres izolowania od społeczeństwa, który w miarę rozciągania się w czasie wzmaga doznanie krzywdy³⁴. Zadośćuczynienie ma na celu kompensatę nie tylko cierpienia fizycznych, ale także niekorzystnych następstw zdarzenia w sferze psychiki poszkodowanego³⁵.

Znaczenie – w zależności od konkretnych okoliczności zatrzymania – mogą mieć także: warunki pozbawienia wolności, ewentualny rodzaj i rozmiar obrażeń ciała doznanych w czasie pozbawienia wolności, wiek poszkodowanego, stopień, rodzaj i czas trwania jego cierpienia fizycznych i psychicznych, poczucie nieprzydatności społecznej, bezradność życiowa, infamia środowiskowa, stopień naruszenia dóbr osobistych, nieodwracalność następstw zatrzymania³⁶. Należy uwzględnić również status społeczny i zawody wnioskodawcy³⁷.

Suma odpowiednia to taka, która co najmniej równoważy przeżycia związane z niesłusznym pozbawieniem wolności³⁸. Trafnie podnosi się, że wysokość zadośćuczynienia powinna być z jednej strony rozumiana szeroko, gdyż obejmuje cierpienia fizyczne, jak i psychiczne, a tym samym powinna być odczuwalna dla poszkodowanego i przynosić mu równowagę emocjonalną, naruszoną przez doznane cierpienia psychiczne, ale z drugiej strony powinna być utrzymana w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa³⁹; chodzi o standard życia

34 Por. wyrok SN z dnia 3 lipca 2013 r., V KK 464/12, LEX nr 1341290; wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2015 r., I CSK 434/14, LEX nr 1712803; wyrok SA w Białymstoku z dnia 28 października 2016 r., I ACa 449/16, LEX nr 2166405; wyrok SA w Rzeszowie z dnia 13 sierpnia 2014 r., II AKA 64/14, LEX nr 1499004.

35 Wyrok SN z dnia 8 czerwca 2011 r., I PK 275/10, LEX nr 1164114.

36 J. Matras, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. Dudka, Warszawa 2020, s. 1309; postanowienie SN z dnia 20 lutego 2014 r., V KK 379/13, LEX nr 1441480; wyrok SN z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03, OSNC 2005, nr 2, poz. 40; wyrok SN z dnia 27 lutego 2004 r., V CK 282/03, LEX nr 183777; wyrok SA w Krakowie z dnia 9 kwietnia 2008 r., II AKA 46/08, KZS 2008, nr 6, poz. 48; wyrok SA w Łodzi z dnia 21 marca 2017 r., I ACa 1437/14, LEX nr 2282412; wyrok SN z dnia 4 lutego 2008 r., III KK 349/07, OSN „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 7–8, poz. 28; postanowienie SN z dnia 6 maja 2014 r., V KK 384/13, OSN „Prokuratura i Prawo” 2014, nr 9, poz. 23.

37 Wyrok SA w Warszawie z dnia 10 września 2014 r., II AKA 189/14, LEX nr 1527242; wyrok SA w Warszawie z dnia 22 marca 2023 r., II AKA 51/22, LEX nr 3519528; wyrok SA w Krakowie z dnia 28 marca 2017 r., I ACa 1481/16, LEX nr 2306324.

38 Wyrok SA w Warszawie z dnia 10 września 2014 r., II AKA 189/14, LEX nr 1527242.

39 Por. wyrok SN z dnia 14 lutego 2008 r., II CSK 536/07, OSP 2010, nr 5, poz. 47; wyrok SN z dnia 10 marca 2006 r., IV CSK 80/05, OSNC 2006, nr 10, poz. 175; wyrok SN z dnia 26 listopada 2009 r., III CSK 62/09,

przeciętnego obywatela⁴⁰. Przesłanka przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa ma charakter uzupełniający, by ograniczać wysokość zadośćuczynienia, aby jego przyznanie nie prowadziło do wzbogacenia osoby uprawnionej. Nie może jednak pozbawiać zadośćuczynienia jego zasadniczej funkcji kompensacyjnej i eliminować innych czynników kształtujących jego rozmiar. Rolą zadośćuczynienia jest bowiem złagodzenie doznanej, niewymiernej krzywdy poprzez wypłacenie nie nadmiernej, lecz sumy w stosunku do niej odpowiedniej. Ustalenie jej wysokości powinno być dokonane w ramach rozsądnych granic, odpowiadających aktualnym warunkom i sytuacji majątkowej społeczeństwa, przy uwzględnieniu, że wysokość zadośćuczynienia musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość⁴¹. W każdym razie ustalając wysokość zadośćuczynienia, należy zatem pamiętać, że ma ono charakter kompensacyjny, a więc musi przedstawiać realnie odczuwalną wartość, adekwatną do warunków gospodarki rynkowej⁴², z jednoczesnym uwzględnieniem zasobów majątkowych społeczeństwa oraz siły nabywczej pieniądza⁴³. Zadośćuczynienie powinno jednak uwzględniać także indywidualne cechy człowieka, którego niesłusznie pozbawiono wolności⁴⁴. Odwołanie się zatem do stopy życiowej społeczeństwa nie może stanowić argumentu pozwalającego ograniczać wysokość zadośćuczynienia, w sytuacji gdy indywidualne okoliczności danej sprawy uzasadniają jego wyższy niż przeciętny wymiar⁴⁵.

Zgodzić należy się z poglądem, iż skoro zadośćuczynienie jest odzwierciedleniem w formie pieniężnej rozmiaru krzywdy, to w istocie nie zależy od statusu materialnego pokrzywdzonego⁴⁶. Z kolei indywidualny charakter zadośćuczynienia prowadzi do wniosku, że kwoty zadośćuczynienia zasądzone w innych sprawach mogą stanowić jedynie wskazówkę dla sądu rozpoznającego daną sprawę, natomiast w żadnym stopniu sądu tego nie wiążą⁴⁷.

Szacując kwotę zadośćuczynienia, warto również uwzględnić zgłaszany w doktrynie postulat wykładni *in dubio pro cive* nakazujący rozstrzyganie wszelkich wątpliwości co do odpowiedzialności władzy publicznej (zarówno jej zakresu podmiotowego, przedmiotowego, jak i przesłanek) na korzyść poszkodowanego obywatela. Jest to bowiem zgodne z zasadami leżącymi u podstaw państwa prawnego i zasadami słuszności, ale także

---

LEX nr 738354; wyrok SA w Warszawie z dnia 24 maja 2016 r., I ACa 1172/15, LEX nr 2075687; wyrok SA w Krakowie z dnia 23 lutego 2017 r., II AKa 531/16, LEX nr 2278189.

40 Wyrok SO w Bydgoszczy z dnia 19 września 2017 r., III Ko 243/16, LEX nr 2686350.

41 Wyrok SA w Warszawie z dnia 2 października 2019 r., II AKa 408/18, LEX nr 2735158.

42 Wyrok SN z dnia 17 września 2010 r., II CSK 94/10, OSNC 2011, nr 4, poz. 44; wyrok SN z dnia 9 listopada 2007 r., V CSK 245/07, LEX nr 369691; wyrok SN z dnia 28 stycznia 2010 r., I CSK 244/09, LEX nr 570118.

43 Wyrok SA w Warszawie z dnia 31 maja 2023 r., II AKa 161/22, LEX nr 3568668.

44 Zob. wyrok SA w Katowicach z dnia 24 kwietnia 2007 r., II AKa 61/07, KZS 2007, nr 7–8, poz. 129.

45 Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 24 kwietnia 2019 r., II AKa 47/19, LEX nr 2689225; wyrok SA w Krakowie z dnia 9 kwietnia 2008 r., II AKa 46/08, KZS 2008, nr 6, poz. 48.

46 Wyrok SA w Łodzi z dnia 17 lipca 2014 r., II AKa 116/14, LEX nr 1500804; wyrok SN z dnia 17 września 2010 r., II CSK 94/10, OSNC 2011, nr 4, poz. 44.

47 Wyrok SA w Gdańsku z dnia 29 stycznia 2014 r., II AKa 1/14, LEX nr 1430706; wyrok SA w Warszawie z dnia 31 maja 2023 r., II AKa 161/22, LEX nr 3568668; wyrok SA w Warszawie z dnia 24 kwietnia 2023 r., II AKa 315/21, LEX nr 3569169.

korzystne dla państwa i jego obywateli, ponieważ zmusza aparat państwowy do lepszego działania – mobilizuje funkcjonariuszy państwowych do lepszego wykonywania swych funkcji i większej dbałości o interesy obywateli, którym państwo ma służyć⁴⁸.

Z perspektywy kontroli instancyjnej należy z kolei zauważyć, że o rażącym naruszeniu zasad ustalania „odpowiedniego” zadośćuczynienia mogłoby świadczyć np. przyznanie zadośćuczynienia wręcz symbolicznego, zamiast stanowiącego rekompensatę doznanej krzywdy, bądź kwoty znacznie wygórowanej, prowadzącej do niestosownego wzbogacenia się tą drogą. Nie można przyjąć, by doszło do rażącej obrazy prawa cywilnego materialnego wówczas, gdy – jak to miało miejsce w niniejszej sprawie – strona prezentuje jedynie odmienną ocenę przesłanek rzutujących na wysokość dochodzonego zadośćuczynienia⁴⁹. Słusznie zatem sąd w ramach kontroli instancyjnej utrzymał kwotę zadośćuczynienia na poziomie 15 tys. zł. Podzielił tym samym stanowisko sądu pierwszej instancji, który miarkując jego wysokość, uwzględnił sumę i wagę wskazanych powyżej naruszeń składających się na niewątpliwą niesłuszność zatrzymania.

Niezależnie od powyższego wydaje się, że przemyślenia na przyszłość wymagałyby także stanowiska procesowe skarżących. Jakkolwiek zawsze można prezentować własną ocenę okoliczności mających wpływ na zadośćuczynienie i proponować subiektywną wysokość odszkodowania, to jednak – zwłaszcza przy niekwestionowanym stanie faktycznym sprawy i niewskazaniu w środkach zaskarżenia konkretnych okoliczności przesądzających o zawyżeniu przez sąd sumy odszkodowania – różnica w ocenie nie powinna być tak diametralna. Oczywiście relatywizować można każdą wartość. Nie ulega również wątpliwości, że sytuacja skarżących w niniejszej sprawie jest dużo bardziej komfortowa i pozbawiona emocji, które z reguły towarzyszą zatrzymanemu. Dziwić musi jednak, że organ państwa, który dopuścił się niewątpliwie niesłusznego pozbawienia wolności jednostki na okres zbliżony do maksymalnego dopuszczalnego przepisami Konstytucji RP, przy tak ewidentnym, wielokrotnym i – jak to zaznaczył sąd – wręcz bezprecedensowym naruszeniu procedury zatrzymania, oszacował wysokość odszkodowania na kwotę 500 zł. Godzinie pozbawienia wolności z tytułu niewątpliwie niesłusznego zatrzymania – w ocenie Komendanta Stołecznego Policji – miałyby zatem odpowiadać kwota poniżej 14 zł⁵⁰. Trudno również – na co zasadnie zwrócił uwagę sąd apelacyjny –

48 J. Kondek, *Teoretyczne podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej państwa za szkody wyrządzone działaniem władzy publicznej*, PS 2007, nr 1, s. 36 i n.; wyrok SA w Szczecinie z dnia 26 marca 2009 r., II AKa 1/09, LEX nr 508307. Szerzej zob. wyrok WSA w Warszawie z dnia 8 czerwca 2006 r., III SA/Wa 12/05, LEX nr 256487; wyrok NSA z dnia 5 marca 2009 r., II OSK 302/08, LEX nr 529958; wyrok NSA z dnia 5 grudnia 2012 r., II OSK 2377/12, LEX nr 1367351; wyrok NSA z dnia 8 stycznia 2013 r., II OSK 2373/12, LEX nr 1341594; uchwała NSA z dnia 19 października 2015 r., II OPS 1/15, LEX nr 1814286; wyrok TK z dnia 19 listopada 1996 r., K 7/95, OTK 1996, nr 6, poz. 49; wyrok TK z dnia 28 stycznia 2003 r., K 2/02, OTK-A 2003, nr 1, poz. 4; wyrok TK z dnia 21 kwietnia 2004 r., K 33/03, OTK-A 2004, nr 4, poz. 31; wyrok TK z dnia 13 grudnia 2017 r., SK 48/15, OTK-A 2018, nr 2.

49 Por. wyrok SA w Łodzi z dnia 21 października 2016 r., I ACa 68/16, LEX nr 2162902; wyrok SA w Białymstoku z dnia 16 czerwca 2016 r., I ACa 148/16, LEX nr 2071290; wyrok SA w Poznaniu z dnia 24 marca 2016 r., I ACa 1116/15, LEX nr 2347839; postanowienie SN z dnia 9 lipca 2014 r., II KK 166/14, LEX nr 1488900; postanowienie SN z dnia 8 stycznia 2020 r., IV KK 169/19, LEX nr 3126271.

50 W orzecznictwie wskazać można nawet na niższe kwoty proponowane przez skarżących tytułem odszkodowania, jak np. 100 zł – zob. wyrok SA w Poznaniu z dnia 28 września 2021 r., II AKa 65/21, LEX

bezkrytycznie podejść do umniejszania w środkach zaskarżenia nadużyć funkcjonariuszy dokonujących zatrzymania. W szczególności dotyczy to określenia rażenia gazem pieprzowym powalonej na ziemię i przytrzymywanej przez trzech funkcjonariuszy kobiety jedynie „niewątpliwie nieprofesjonalnym sposobem zatrzymania”⁵¹.

Co oczywiste, wolność osobista nie jest i nie może być prawem absolutnym. Podlega ona ograniczeniom, które są niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. Przesądzą o tym względy bezpieczeństwa publicznego, ochrona porządku prawnego oraz prawa i wolności innych osób. *De lege lata* przyjęte w ustawodawstwie polskim standardy zatrzymania wydają się co do zasady wystarczające i optymalne⁵². Stanowią one istotny czynnik determinujący status jednostki w państwie w zakresie poczucia bezpieczeństwa prawnego oraz poszanowania wolności osobistej. Najdoskonalsze jednak konstrukcje normatywne pozostaną iluzoryczne bez należytej praktyki ich stosowania, która ostatecznie decyduje o faktycznej realizacji praw przysługujących osobom zatrzymanym.

---

nr 3273832, jakkolwiek podkreślić należy, że zatrzymanie było krótkotrwałe, dokonali go nieumundurowani policjanci, nie zastosowano środków przymusu bezpośredniego, nie umieszczono w izbie zatrzymań, czy też 400 zł – wobec zasądzonej w tym postępowaniu przez sąd I instancji kwoty 12 tys. zł – zob. wyrok SA w Warszawie z dnia 29 maja 2023 r., II AKa 23/23, LEX nr 3581614.

51 W innych sprawach odnotować można podobną tendencję. Świadczy o tym np. zarzut zmierzający do umniejszenia poniesionej krzywdy wskazujący na okoliczność, iż skoro wnioskodawca miał problemy psychiczne przed zatrzymaniem, to jego zatrzymanie nie miało wpływu na jego stan psychiczny – zob. wyrok SA w Warszawie z dnia 24 kwietnia 2023 r., II AKa 315/21, LEX nr 3569169.

52 Ł. Cora, *Zatrzymanie osoby w polskim procesie karnym...*, s. 362.

Bibliografia

- Chojniak Ł., *Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie oraz za niesłuszne oskarżenie*, Warszawa 2013.
- Chojniak Ł., Wiśniewski Ł., *Przyczyny niesłusznych skazań w Polsce*, Warszawa 2012.
- Cora Ł., *Zatrzymanie osoby w polskim procesie karnym. Analiza dogmatyczno-prawna*, Warszawa 2015.
- Dworzecki J., *Taktyka i techniki interwencji*, Gliwice 2010.
- Gadomski Ł., *Środki przymusu bezpośredniego*, [w:] *Zarządzanie bezpieczeństwem imprez masowych i zgromadzeń publicznych, wymiar organizacyjno-praktyczny*, t. 2, red. M. Nepelski, J. Struniawski, Szczytno 2016.
- Greszta W., *Status procesowy prokuratora w postępowaniu o odszkodowanie za niesłuszne skazanie*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 7–8.
- Gronowska B., *Odpowiedzialność odszkodowawcza państwa w systemie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka z 1950 r.*, [w:] *Współczesne problemy procesu karnego i jego efektywności*, red. A. Marek, Toruń 2004.
- Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. Dudka, Warszawa 2020.
- Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, t. II, Warszawa 2022.
- Kondek J., *Teoretyczne podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej państwa za szkody wyrządzone działaniem władzy publicznej*, „Przegląd Sądowy” 2007, nr 1.
- Łągoda K., Częścik R., *Vademecum interwencji policyjnych*, Szczytno 2012.
- Mazur O., *Niesłuszne skazania w Polsce w opinii prokuratorów i policjantów*, „Palestra” 2012, nr 3–4.
- Micek K., Gadomski Ł., *Ustawa o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej a bezpieczeństwo osobiste policjantów – problemy interpretacyjne*, [w:] *Nauki społeczne na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego*, red. P. Bogdalski, M. Nepelski, Szczytno 2014.
- Mrowicki M., *Faktyczny czas zatrzymania*, [w:] *Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Komentarz orzecznicy za rok 2021*, red. J. Kosonoga, Warszawa 2022.
- Mróz K., *Europejski standard ochrony osób zatrzymanych w świetle nadużyć władzy przez funkcjonariuszy publicznych*, „Studia Prawnicze” 2019, nr 3.
- Niesłuszne skazania – przyczyny i skutki*, red. Ł. Chojniak, Warszawa 2017.
- Nowicki M.A., *Europejski Trybunał Praw Człowieka. Wybór orzeczeń 2007*, Warszawa 2008.
- Pachnik K., *Odpowiedzialność odszkodowawcza z tytułu niesłusznego skazania w prawie polskim wobec nowelizacji procedury karnej*, „Palestra” 2015, nr 7–8.
- Rzepliński A., *Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z 4.12.1995 r., sygn. 42/1994/289/591: sprawa Ribitsch przeciwko Austrii (cz. 1)*, „Prokuratura i Prawo” 1996, nr 12; (cz. 2), „Prokuratura i Prawo” 1997, nr 1.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej i Wojskowej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 1999 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2000, nr 2.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2004 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2007, nr 2.
- Sychta K., *Glosa do uchwały SN z dnia 23 maja 2006 r., I KZP 5/06*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2007, nr 2.

- Wąsek-Wiaderek M., *Kilka uwag o nowym modelu odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie*, [w:] *Fiat iustitia pereat mundus. Księga jubileuszowa poświęcona Sędziemu Sądu Najwyższego S. Zabłockiemu z okazji 40-lecia pracy zawodowej*, red. P. Hofmański, Warszawa 2014.
- Wilczyńska A., *Charakter odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania*, „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 4.
- Wiliński P., *Konstytucyjne gwarancje stosowania środków przymusu*, [w:] *System Prawa Karnego Procesowego*, t. IX, *Środki przymusu*, red. T. Grzegorzczak, D. Świecki, Warszawa 2021.
- Zabłocki S., *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego – Izba Karna*, „Palestra” 2000, nr 1.